

Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут агроекології та землеустрою

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова науково-методичної
ради НУВГП

_____ **Олег ЛАГОДНЮК**

« ____ » _____ 2020
05-02-01S

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

SYLLABUS

Стратегія сталого розвитку		Sustainable Development Strategy	
Шифр за ОП	OK3	Code in Educational Program	
Освітній рівень: магістерський (другий)		Educational level: master (second)	
Галузь знань	10	Fields of knowledge	
Природничі науки		Natural Sciences	
Спеціальність	101	Speciality	
Екологія		Ecology	
Освітня програма: Екологія		Educational Program: Ecology	
Шифр за ОП	OK3	Code in Educational Program	
Освітній рівень: магістерський (другий)		Educational level: master (second)	
Галузь знань	18	Fields of knowledge	
Виробництво та технології		Production and technology	
Спеціальність	183	Speciality	
Технології захисту навколишнього середовища		Environmental protection technologies	
Освітня програма: Технології захисту навколишнього середовища		Educational Program: Environmental protection technologies	
Шифр за ОП	OK3	Code in Educational Program	
Освітній рівень: магістерський (другий)		Educational level: master (second)	
Галузь знань	20	Fields of knowledge	
Аграрні науки та продовольство		Agricultural sciences and food	
Спеціальність	205	Speciality	
Лісове господарство		Forestry	
Освітня програма: Лісове господарство		Educational Program: Forestry	

м. Рівне – 2020

Силабус навчальної дисципліни **Стратегія сталого розвитку** для здобувачів вищої освіти ступеня «магістр», які навчаються за освітньо-професійною програмою **Екологія**, за спеціальністю **101 Екологія**; за освітньо-професійною програмою **Технології захисту навколишнього середовища**, за спеціальністю **183 Технології захисту навколишнього середовища**; за освітньо-професійною програмою **Лісове господарство** за спеціальністю **205 Лісове господарство**. Рівне. НУВГП. 2020. 22 стор.

ОПП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/14926/>
<http://ep3.nuwm.edu.ua/17401/>
<http://ep3.nuwm.edu.ua/10966/>

Розробник силабусу:

Клименко Микола Олександрович, доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства

Клименко Людмила Валентинівна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства

Силабус схвалений на засіданні кафедри екології, ТЗНС та ЛГ
Протокол № 1 від “31” серпня 2020 року

Завідувач кафедри:

Клименко Микола Олександрович, доктор сільськогосподарських наук, професор

Керівник освітньої програми:

101 Екологія О.О. Бєдункова, доктор біолог. наук, доцент

183 Технології захисту
навколишнього

середовища А.М. Прищепа, кандидат с.-г.н. наук, професор

205 Лісове

господарства О.М. Клименко, доктор с.-г.н. наук, професор

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІАЗ

Протокол № 1 від “8” вересня 2020 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІАЗ:

Прищепа Алла Миколаївна, кандидат сільськогосподарських наук, професор

СЗ №-4437 в ЕДО.

© Клименко М. О., 2020

© Клименко Л. В., 2020

© НУВГП, 2020

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ*

Ступінь вищої освіти	<i>Магістр</i>
Освітня програма	<i>Екологія, Технології захисту навколишнього середовища, Лісове господарство</i>
Спеціальність	<i>101 Екологія, 183 ТЗНС, 205 Лісове господарство</i>
Рік навчання, семестр	<i>1-й рік навчання, 1-й семестр</i>
Кількість кредитів	<i>4 кредити ЄКТС</i>
Лекції:	<i>24 год. – д.ф.н.; 2 год. – з.ф.н.</i>
Практичні заняття:	<i>22 год. – д.ф.н.; 10 год. – з.ф.н.</i>
Самостійна робота:	<i>74 год. – д.ф.н.; 108 год. – з.ф.н.</i>
Курсова робота:	<i>24 год. – д.ф.н.; 24 год. – з.ф.н.</i>
Форма навчання	<i>Денна, заочна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>Екзамен</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА*

ПРОФАЙЛ ЛЕКТОРА

Клименко Микола Олександрович, доктор сільськогосподарських наук, професор, почесний професор НУВГП, заслужений діяч науки і техніки України, академік МАНЕБ, УЕАН, завідувач кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства

Вікіситет

ORCID

Як комунікувати

<https://cutt.ly/Ef9X8Af>

<https://orcid.org/orcid-search/search?searchQuery=0000-0003-0892-0648>
m.o.klimenko@nuwm.edu.ua

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364>

ПРОФАЙЛ АСИСТЕНТА

*Клименко Людмила Валентинівна,
доцент кафедри екології, технології
захисту навколишнього середовища
та лісового господарства, кандидат
сільськогосподарських наук, доцент*

Вікіситет
ORCID

<https://cutt.ly/3f9CZBG>

-

Як комунікувати

l.v.klimenko@nuwm.edu.ua

<https://exam.nuwm.edu.ua/user/profile.php?id=31610>

ПРОФАЙЛ АСИСТЕНТА

*Брежицька Олена Анатоліївна,
доцент кафедри екології, технології
захисту навколишнього середовища
та лісового господарства, кандидат
сільськогосподарських наук, доцент*

Вікіситет
ORCID

<https://cutt.ly/df9Vxfk>

-

Як комунікувати

l.a.bregucka@nuwm.edu.ua

<https://exam.nuwm.edu.ua/user/profile.php?id=31478>

ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація
навчальної
дисципліни,
в т.ч. мета та цілі

Навчальна дисципліна «Стратегія сталого розвитку» належить до числа новітніх навчальних курсів і передбачає міждисциплінарний і системний підхід до вивчення основних проблем взаємодії людини і навколишнього середовища з точки зору принципів і стратегій сталого розвитку суспільств (регіонів, країн).

Актуальність навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку» полягає в необхідності у професійній діяльності еколога розуміти особливості переходу суспільств на всіх рівнях (від об'єднаних територіальних громад, міст, районів, регіонів і країни в цілому) до їх сталого розвитку. Здійснити перехід районів, регіонів і країни на засади сталого розвитку можливо лише за умов наявності стратегій їх сталого розвитку, що потребує у здобувачів ВО набуття теоретичних і практичних знань, умінь і компетентностей з кількісного і якісного оцінювання станів соціальної, економічної, екологічної сфер життєдіяльності адміністративно-

територіальних одиниць (АТО), проведення SWOT-аналізу та розробки стратегій їх сталого розвитку (як нормативного документу).

Об'єкти вивчення навчальної дисципліни є процеси, що протікають в соціо-економіко-екологічних (CEE) системах різних АТО.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є показники, які характеризують стан соціальної, економічної, екологічної сфер АТО.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку» є формування знань, умінь, компетентностей розробки стратегій сталого розвитку АТО (регіонів, країни).

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- основні напрямки державної політики щодо забезпечення сталого розвитку регіонів, країни;
- глобальні екологічні проблеми людства – ресурси і розвиток, антропогенні впливи на біосферу;
- поняття про сталий розвиток, зміст міжнародних документів з проблем сталого розвитку;
- рекомендації Конференцій ООН з навколишнього середовища і розвитку;
- соціальні, економічні, екологічні передумови сталого розвитку регіону;
- індикатори сталого розвитку;

вміти:

- проводити SWOT-аналіз стану CEE системи регіону;
- здійснювати кількісну і якісну оцінку станів соціальної, економічної і екологічної сфер регіонів;
- оцінювати стан соціальної, економічної, екологічної сфер регіонів та виявляти пріоритети їх сталого розвитку;
- формулювати місію, мету, стратегічні, операційні цілі, завдання сталого розвитку регіонів;
- здійснювати моніторинг стану соціальної, економічної, екологічної сфер регіонів;

набути компетентностей:

- розробки документа «Стратегій сталого розвитку регіону»;
- готовності до участі розробки стратегій сталого розвитку АТО (в якості учасника робочої групи, консультанта, керівника робочої групи, експерта).

Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364>

Компетентності

Навчальна дисципліна «Стратегія сталого розвитку» формує наступні фахові компетентності та предметні результати

навчання:

Спеціальність 101 «Екологія»

ЗК 08 – Здатність розробляти стратегії сталого розвитку.

ФК 02 – Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем, які виникають в регіонах;

ФК 03 – Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності, зокрема методів аналізу, порівнянь, синтезу, системного аналізу, прогнозування і управління станом СЕЕ систем;

ФК 04 – Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності, зокрема при оцінці станів СЕЕ систем регіону та обґрунтуванні варіантів вирішенні кризових явищ у соціальній, економічній, екологічній сферах регіону;

Спеціальність 183 «Технологія захисту навколишнього середовища»

ЗК 06 – Здатність розробляти стратегії сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць із врахуванням виробничої діяльності;

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

ЗК 03 – Здатність системно мислити для дотримання принципів сталого природокористування;

ФК 07 – Здатність забезпечити організацію комплексного обліку та оцінки лісових ресурсів, їх менеджменту та економічного супроводу їх комплексного використання з дотриманням принципів сталого природокористування і організацій ефективного лісогосподарського виробництва та мисливства.

Спеціальність 101 «Екологія»

ПР 04 – Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог;

ПР 10 – Демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища;

ПР 13 – Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля;

ПР 14 – Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах;

ПР 20 – Володіти основами еколого-інженерного проектування та еколого-експертної оцінки впливу на довкілля.

ПР 21 – Уміти розробляти та обґрунтовувати стратегію сталого розвитку АТО: населених пунктів, об'єднаних територіальних громад, районів, регіонів.

Спеціальність 183 «Технологія захисту навколишнього

Програмні
результати
навчання

середовища»

ПР 09 – Вміти проводити SWOT-аналіз соціо-економіко-екологічного стану підприємств, населених пунктів, районів, областей та розробляти стратегії їх сталого розвитку.

ПР 32 – Вміти оцінювати стан природних ресурсів; впроваджувати технології збалансованого використання природних ресурсів.

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

ПР 03 – Здатність розробляти стратегію сталого розвитку для підприємства лісового господарства, а також виявляти основні можливості та загрози для їх розвитку.

Складові навчальної дисципліни сприяють формуванню універсальних, корисних для будь-якого виду діяльності (міжпрофесійних) навичок, які дозволяють швидко адаптуватися до нових умов, змінювати сферу зайнятості, вирішувати нестандартні завдання:

- **допитливість, ініціативність** – під час засвоєння теоретичного матеріалу лекційних занять та самостійної роботи для розширення знань із відповідних тем курсу;
- **цілеспрямованість, наполегливість** – під час виконання практичних робіт, а також індивідуальних завдань для отримання додаткових балів;
- **адаптивність, командна робота** – під час дискусійних обговорень тематичних питань курсу, участі в діловій грі, опрацювання практичних кейсів;
- **соціальна обізнаність і відповідальність** – як результат урахування організаційних вимог курсу, підтримання зворотного зв'язку та вчасного звітування про виконані види діяльності;
- **критичне мислення, лідерство, креативність** – розуміння, аналіз, пошук вирішення актуальних проблем у розрізі дисципліни та висвітлення результатів під час навчальних занять, участі в конференціях і круглих столах та/або наукових публікаціях;
- **самонавчання для професійного та особистісного зростання** – як результат виконання самостійної роботи, в тому числі з електронними навчальними ресурсами та інформаційними базами.

Проведення лекційних занять передбачає демонстрацію презентацій із відповідним темі заняття теоретичним матеріалом та відео-роликів щодо впровадження принципів сталого розвитку. Частина лекційного заняття відводиться на діалогові технології, розгляд можливих практичних ситуацій у вигляді кейсових пакетів та дискусію. Здобувачі ВО мають можливість публічного виступу із презентацією лекційного матеріалу.

Практичні заняття передбачають виконання завдань за індивідуальними вихідними даними. У контексті практичних робіт застосовуються пошукові інтернет-системи та прикладні комп'ютерні програми Microsoft Excel і Google таблиці. За рішенням академічної групи одна з практичних робіт може бути замінена проведенням ділової гри, яка

Перелік
соціальних,
«м'яких» навичок
(soft skills)

Методи, технології
навчання та
викладання

моделює конкретне професійне завдання еколога. Метою ділової гри є розробка конкретних пропозицій, щодо формулювання стратегічної мети, місії розвитку регіону, визначення стратегічних напрямків розвитку соціальної, економічної, екологічної сфер регіону, формулювання стратегічних і операційних цілей та завдань сталого розвитку регіону.

До проведення навчальних занять долучаються фахівці-практики.

Здобувачі ВО всіх форм навчання мають доступ до навчальних матеріалів, методичного забезпечення та інструкцій щодо самостійного опрацювання тем курсу на платформі Moodle та цифрового репозиторію НУВГП.

Здобувачі ВО отримують усі необхідні консультації для демонстрації знань та вмінь на наукових конференціях, круглих столах, у публікаціях, аудиторних дискусіях, написанні кваліфікаційної випускової роботи.

Засоби навчання

Під час лекційних та практичних занять застосовуються мультимедійний проектор, ноутбук, телевізор, бібліотечні та інтернет фонди нормативно-правових документів (закони, постанови КМУ, ДСТУ), Google таблиці і Google-форми (корпоративна підписка), навчальні посібники, монографії, наукові та популярні статті. Здобувачі ВО використовують методичний матеріал, підготовлений викладачем: презентації за лекціями, конспекти лекцій, методичні вказівки до практичних, занять і самостійної роботи.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Спеціальність 101 «Екологія»

Лекцій 24 год	Прак./лабор./сем. 22год	Самостійна робота 74 год
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – РН 04		
Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.		
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Проблемні лекції, семінарські, практичні роботи, дискусії.	
Методи та технології навчання	Ділова гра, вирішення проблемних ситуацій.	
Засоби навчання	Мультимедійний проектор, роздатковий матеріал, комп'ютерне обладнання для роботи з інтернет-ресурсами.	
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – РН 10		
Демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища		
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Проблемні лекції, семінарські, практичні роботи, дискусії.	
Методи та технології навчання	Ділова гра, вирішення проблемних ситуацій.	
Засоби навчання	Мультимедійний проектор, роздатковий матеріал, комп'ютерне обладнання для роботи з інтернет-ресурсами.	
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – РН 13		
Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської		

діяльності на довкілля	
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Проблемні лекції, семінарські, практичні роботи, дискусії.
Методи та технології навчання	Ділова гра, вирішення проблемних ситуацій.
Засоби навчання	Мультимедійний проектор, роздатковий матеріал, комп'ютерне обладнання для роботи з інтернет-ресурсами.
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – РН 14	
Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах	
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Проблемні лекції, семінарські, практичні роботи, дискусії.
Методи та технології навчання	Ділова гра, вирішення проблемних ситуацій.
Засоби навчання	Мультимедійний проектор, роздатковий матеріал, комп'ютерне обладнання для роботи з інтернет-ресурсами.
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – РН 20	
Володіти основами еколого-інженерного проектування та еколого-експертної оцінки впливу на довкілля	
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Проблемні лекції, семінарські, практичні роботи, дискусії.
Методи та технології навчання	Ділова гра, вирішення проблемних ситуацій.
Засоби навчання	Мультимедійний проектор, роздатковий матеріал, комп'ютерне обладнання для роботи з інтернет-ресурсами.
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – РН 21	
Уміти розробляти та обґрунтовувати стратегію сталого розвитку АТО: населених пунктів, об'єднаних територіальних громад, районів, регіонів	
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Проблемні лекції, семінарські, практичні роботи, дискусії.
Методи та технології навчання	Ділова гра, вирішення проблемних ситуацій.
Засоби навчання	Мультимедійний проектор, роздатковий матеріал, комп'ютерне обладнання для роботи з інтернет-ресурсами.
Усього за поточну (практичну) складову оцінювання, балів	60
Усього за модульний (теоретичний) контроль знань, модуль 1, модуль 2, бали	40
Усього за дисципліну	100

*для екзаменаційних дисциплін співвідношення поточного (практичного) та модульного (підсумкового) контролів - 60 та 40

Спеціальність 183 «Технологія захисту навколишнього середовища»

Лекцій 24 год	Прак./лабор./сем. 22год	Самостійна робота 74 год
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – РН 09		
Вміти проводити SWOT-аналіз соціо-економіко-екологічного стану підприємств, населених пунктів, районів, областей та розробляти стратегії їх сталого розвитку.		
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Проблемні лекції, семінарські, практичні роботи, дискусії.	
Методи та технології навчання	Ділова гра, вирішення проблемних ситуацій.	
Засоби навчання	Мультимедійний проектор, роздатковий матеріал, комп'ютерне обладнання для роботи з інтернет-ресурсами.	
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – РН 32		
Вміти оцінювати стан природних ресурсів; впроваджувати технології збалансованого використання природних ресурсів.		
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Проблемні лекції, семінарські, практичні роботи, дискусії.	
Методи та технології навчання	Ділова гра, вирішення проблемних ситуацій.	
Засоби навчання	Мультимедійний проектор, роздатковий матеріал, комп'ютерне обладнання для роботи з інтернет-ресурсами.	

Усього за поточну (практичну) складову оцінювання, балів	60
Усього за модульний (теоретичний) контроль знань, модуль 1, модуль 2, бали	40
Усього за дисципліну	100

*для екзаменаційних дисциплін співвідношення поточного (практичного) та модульного (підсумкового) контролів - 60 та 40

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

Лекцій 24 год	Прак./лабор./сем. 22год	Самостійна робота 74 год
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – РН 03		
Здатність розробляти стратегію сталого розвитку для підприємства лісового господарства, а також виявляти основні можливості та загрози для їх розвитку.		
Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Проблемні лекції, семінарські, практичні роботи, дискусії.	
Методи та технології навчання	Ділова гра, вирішення проблемних ситуацій.	
Засоби навчання	Мультимедійний проектор, роздатковий матеріал, комп'ютерне обладнання для роботи з інтернет-ресурсами.	
Усього за поточну (практичну) складову оцінювання, балів	60	
Усього за модульний (теоретичний) контроль знань, модуль 1, модуль 2, бали	40	
Усього за дисципліну	100	

*для екзаменаційних дисциплін співвідношення поточного (практичного) та модульного (підсумкового) контролів - 60 та 40

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1

Теоретико-концептуальні засади сталого розвитку

ТЕМА 1. Сутність сталого розвитку як трансдисциплінарна галузь знань						
Форми організації навчання	Вид робіт	Кількість годин		Програмні результати навчання:		
		денна ф.н.	заочна ф.н.	ЕКО	ТЗНС	ЛГ
	Лекційні заняття	2	0,5	ПР 04	ПР 32	ФК 07 ПР 03
	Практичні роботи	2	-	ЗК 08		
Самостійна робота	6	9	ФК 02 ФК 04			
Опис теми	Визначення і сутність стратегії сталого розвитку. П'ять головних принципів переходу суспільства до сталого розвитку. Історія формування концепції сталого розвитку. Об'єкти, предмет, методи навчальної дисципліни стратегії сталого розвитку. Завдання стратегії сталого розвитку. Відображення питань сталого розвитку у законодавстві України.					
ТЕМА 1. Принципи забезпечення сталого розвитку						
Опис теми для самостійного вивчення	Принцип суспільної організації у просторі. Принцип організації в часі. Принцип забезпечення екологічної стійкості.					
Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи): https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0 Методичні вказівки для виконання практичних робіт: http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/ Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/						
Література	1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС». 2012. 446 с.					

	2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне, 2010. 267с. 3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.
--	---

ТЕМА 2. Наукові і світоглядні передумови формування засад сталого розвитку

Форми організації навчання	Вид робіт	Кількість годин		Програмні результати навчання:		
		денна ф.н.	заочна ф.н.	ЕКО	ТЗНС	ЛГ
	Лекційні заняття	2	-	ПР 04 ФК 04	ПР 32	ФК 07 ПР 03
	Практичні роботи	2	-			
	Самостійна робота	6	9			

Опис теми	Світоглядна і методична спадщина стародавніх цивілізацій. Досвід стародавньої Греції. Наукова школа А.Сміта. Передумови формування засад стійкого розвитку. Аналіз наукових праць М.Реймерса, Л.Г. Мельника, М.І. Долішнього. Необхідність втілення в життя ідей „Порядку денного на ХХІ століття”. Суть регіональних стратегій стійкого розвитку.
------------------	--

ТЕМА 2. Принципи екологічних цілей та екологічної мотивації

Опис теми для самостійного вивчення	Суть принципу екологічних цілей. Група принципів не перевищення екологічних порогів. Принцип збалансованого природокористування. Суть принципу екологічної мотивації.
--	---

Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи):

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0>

Методичні вказівки для виконання практичних робіт: <http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/>

Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: <http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/>

Література	1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012. 446 с. 2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне, 2010. 267с. 3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.
-------------------	--

ТЕМА 3. Загрози, що спричинили появу та впровадження принципів сталого розвитку суспільства

Форми організації навчання	Вид робіт	Кількість годин		Програмні результати навчання:		
		денна ф.н.	заочна ф.н.	ЕКО	ТЗНС	ЛГ
	Лекційні заняття	2	-	ПР 10 ПР 20	ПР 09 ПР 32	ФК 07 ПР 03
	Практичні роботи	2	-			
	Самостійна робота	6	9			

Опис теми	Суть екологічних загроз, а саме: парниковий ефект, кислотні дощі, втрати біорізноманіття, доступ до питної води, санітарії тощо. Зростання чисельності бідного населення. Умови та принципи стійкого розвитку. Принцип „екологічної республіки”. Характеристика міжнародних документів, які стосуються сталого розвитку.
------------------	--

ТЕМА 3. Поняття системи і її розвитку

Опис теми для самостійного вивчення	Суть терміну „система”. Три класи систем: неорганізована, неорганічна, органічна. Поняття розвитку. Поняття порядку і хаосу. Відкритість,
--	---

вивчення	стаціонарність системи. Механізми стійкості систем. Функції системи.					
Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи): https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0 Методичні вказівки для виконання практичних робіт: http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/ Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/						
Література	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012. 446 с. 2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне, 2010. 267с. 3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.					
ТЕМА 4. Формування системи «суспільство-природа»						
Форми організації навчання	Вид робіт	Кількість годин		Програмні результати навчання:		
		денна ф.н.	заочна ф.н.	ЕКО	ТЗНС	ЛГ
	Лекційні заняття	2	-	ПР 04	ПР 32	ФК 07 ПР 03
	Практичні роботи	2	-	ФК 03		
Самостійна робота	6	9	ФК 04			
Опис теми	Еволюція Всесвіту і біосфери. Еволюція людини і суспільства. Етапи еволюції людини. Світоглядна і методична спадщина давніх цивілізацій. Формування моральних принципів і обмежень в суспільстві. Формування системи «етнос-біосфера». Фази етногенезу. Поняття етноландшафту.					
ТЕМА 4 . Властивості систем						
Опис теми для самостійного вивчення	Основні компоненти екосистем. Схема потоку енергії у природній екосистемі. Механізм стійкості системи. Характеристики стійкості систем. Фактори і механізми змінюваності систем. Енергетичний баланс розвитку систем. Інформаційна система розвитку. Інформатика процесів розвитку. Умови розвитку динамічних систем. Триєдиний механізм самовідтворення природних систем. Екологічні ризики. Медичні ризики. Способи трансформації систем.					
Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи): https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0 Методичні вказівки для виконання практичних робіт: http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/ Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/						
Література	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012. 446 с. 2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне, 2010. 267с. 3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.					

ТЕМА 5. Принципи забезпечення сталого розвитку					
Форми організації	Вид робіт	Кількість годин		Програмні результати навчання:	

навчання		денна ф.н.	заочна ф.н.	ЕКО	ТЗНС	ЛГ
	Лекційні заняття	2	-	ПР 10	ПР 09 ПР 32	ФК 07 ПР 03
	Практичні роботи	2	-			
	Самостійна робота	6	9			

Опис теми Суть принципу економічного зростання. Принципи охорони природи і сталого розвитку. Принципи суспільної організації в просторі. Принцип організації в часі. Принцип забезпечення екологічної стійкості. Принцип збалансованого природокористування. Принципи єдності економічних і екологічних цілей. Принципи екологічних цілей. Принципи екологічної мотивації.

ТЕМА 5. Міжнародні документи щодо сталого розвитку

Опис теми для самостійного вивчення Хронологія прийняття міжнародних документів. Головні матеріали Конференцій в Ріо-де-Жанейро. Декларація Ріо з навколишнього середовища. Стратегія сталого розвитку ЄС.

Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи):

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0>

Методичні вказівки для виконання практичних робіт: <http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/>

Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: <http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/>

- Література**
1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012. 446 с.
  2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне, 2010. 267с.
  3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.

ТЕМА 6. Розвиток соціо-економіко-екологічних систем

Форми організації навчання	Вид робіт	Кількість годин		Програмні результати навчання:		
		денна ф.н.	заочна ф.н.	ЕКО	ТЗНС	ЛГ
	Лекційні заняття	2	-	ПР 21 ФК 04	ПР 09 ПР 32	ФК 07 ПР 03
	Практичні роботи	2	-			
	Самостійна робота	6	9			

Опис теми Уявлення про соціо-економіко-екологічні системи (СЕС системи). Сутність СЕС системи. Класифікація СЕС систем. Аналіз розвитку СЕС систем. Характеристика категорії «розвиток» СЕС систем. Характеристика СЕС систем за додатковими ознаками і показниками.

ТЕМА 6. Напрями розв'язання проблем сталого розвитку

Опис теми для самостійного вивчення Класифікація категорій „розвиток”. Аналіз соціо-еколого-економічного розвитку суспільства. Зміст поняття „стійкий розвиток”. Напрями розв'язання проблеми стійкого розвитку. Фактори ризику для стратегій стійкого розвитку. Сфери розв'язання проблем стійкого розвитку. Концепція гармонійного розвитку України.

Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи):

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0>

Методичні вказівки для виконання практичних робіт: <http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/>

Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: <http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/>

- Література**
1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012. 446 с.
  2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне, 2010. 267с.
  3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А.

Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.

ТЕМА 7. Особливості розроблення регіональної стратегії розвитку

Форми організації навчання	Вид робіт	Кількість годин		Програмні результати навчання:		
		денна ф.н.	заочна ф.н.	ЕКО	ТЗНС	ЛГ
	Лекційні заняття	2	-	ПР 20	ПР 09	ФК 07
	Практичні роботи	2	-	ПР 21	ПР 32	ФК 03
	Самостійна робота	6	9	ФК 03		

Опис теми Етапи взаємодії суспільства і довкілля. Особливості розроблення регіональної стратегії розвитку. Суть методології оцінки соціо-економіко-екологічного розвитку регіонів. Алгоритм розрахунку індексів соціо-економіко-екологічного розвитку регіонів. Формули переведення базових показників різних типів до нормованого виду у шкалу від 0 до 1. Принцип агрегування показників через їх вертикальне згортання як середньоарифметичне або середньогометричне.

ТЕМА 7. Декларація і цілі розвитку тисячоліття

Опис теми для самостійного вивчення Вирішення бідності і голоду. Досягти загальної початкової освіти. Сприяти рівності чоловіків і жінок. Зменшити дитячу смертність. Поліпшення матеріального здоров'я. Забезпечення екологічної стійкості.

Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи):

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0>

Методичні вказівки для виконання практичних робіт: <http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/>

Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: <http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/>

- Література**
1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012. 446 с.
  2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне, 2010. 267с.
  3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.

Змістовий модуль 2

Науково-прикладні засади сталого розвитку регіону

ТЕМА 8. Методологія проведення SWOT-аналізу стану СЕЕ системи регіону

Форми організації навчання	Вид робіт	Кількість годин		Програмні результати навчання:		
		денна ф.н.	заочна ф.н.	ЕКО	ТЗНС	ЛГ
	Лекційні заняття	2	0,5	ПР 13	ПР 09	ФК 07
	Практичні роботи	2	-	ФК 03	ПР 32	ПР 03
	Самостійна робота	6	9			

Опис теми Суть методології проведення SWOT-аналізу стану СЕЕ системи регіону. Призначення SWOT-аналізу. Переваги та недоліки SWOT-аналізу стану СЕЕ системи регіону. Основні етапи проведення SWOT-аналізу. Особливості залучення громадськості до проведення SWOT-аналізу, формулювання сильних і слабких сторін та можливостей і загроз, у розвитку СЕЕ системи регіону. Особливості розробки стратегії сталого розвитку СЕЕ системи регіону на підставі SWOT-аналізу.

ТЕМА 8. Вибір регіональних пріоритетів сталого розвитку регіону

Опис теми для самостійного вивчення	Виявлення особливостей у соціальному, економічному, екологічному розвитку регіону. Вибір та обґрунтування пріоритетів у розвитку соціальної, економічної та екологічної сфер регіону.
--	---

Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи):

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0>

Методичні вказівки для виконання практичних робіт: <http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/>

Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: <http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/>

Література	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012. 446 с. 2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне, 2010. 267с. 3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.
-------------------	--

ТЕМА 9. Особливості проведення соціо-економіко-екологічного аналізу регіону

Форми організації навчання	Вид робіт	Кількість годин		Програмні результати навчання:		
		денна ф.н.	заочна ф.н.	ЕКО	ТЗНС	ЛГ
	Лекційні заняття	2	0,5	ПР 21 ФК 04	ПР 09 ПР 32	ФК 07 ПР 03
	Практичні роботи	2	-			
	Самостійна робота	6	9			

Опис теми	Структура соціо-економіко-екологічних систем регіонів. Процеси трансформації структури СЕЕ систем регіонів. Мета розробки стратегії сталого розвитку регіону. Аналіз та основні тенденції соціо-економіко-екологічного розвитку. Соціальна сфера, економічна, екологічна сфери. Основні етапи розробки стратегій сталого розвитку. Обґрунтування мети, стратегічного бачення, цілей пріоритетних напрямків, стратегічних і операційних цілей сталого розвитку регіону.
------------------	--

ТЕМА 9. Вибір стратегій розвитку СЕЕ систем регіонів

Опис теми для самостійного вивчення	Суть матричного підходу до оцінки рівня розвитку СЕЕ систем. Типологія та пріоритети розвитку СЕЕ систем регіонів.
--	--

Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи):

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0>

Методичні вказівки для виконання практичних робіт: <http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/>

Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: <http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/>

Література	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012. 446 с. 2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне, 2010. 267с. 3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.
-------------------	--

ТЕМА 10. Особливості формулювання бачення, мети стратегічних і оперативних цілей сталого розвитку регіону

Форми	Вид робіт	Кількість годин	Програмні результати
-------	-----------	-----------------	----------------------

організації навчання		навчання:		ЕКО	ТЗНС	ЛГ
		денна ф.н.	заочна ф.н.			
	Лекційні заняття	2	-	ПР 21 ФК 04	ПР 09 ПР 32	ФК 07 ПР 03
	Практичні роботи	2	-			
	Самостійна робота	6	9			

Опис теми
Змістовна суть стратегічного бачення, місії, мети сталого розвитку регіону. Формулювання бачення розвитку регіону – творче та інтеграційне завдання. Основне призначення стратегічних, оперативних цілей та завдань розвитку регіону. Особливості підготовки оперативних цілей і завдань.

ТЕМА 10. Моніторинг стану і динаміки соціально-економічних і екологічних систем

Опис теми для самостійного вивчення
Цілі і завдання моніторингу сталого розвитку. Характерні риси індикаторів сталості. Блок-схема системи моніторингу сталого розвитку. Сутність і види моніторингу сталого розвитку. Характеристика екологічних, економічних і соціальних індикаторів стійкого розвитку.

Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи):

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0>

Методичні вказівки для виконання практичних робіт: <http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/>

Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: <http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/>

- Література**
1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012. 446 с.
  2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне, 2010. 267с.
  3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.

ТЕМА 11. Особливості визначення оперативних цілей і завдань у сфері досліджень та інновацій

Форми організації навчання	Вид робіт	Кількість годин		Програмні результати навчання:		
		денна ф.н.	заочна ф.н.	ЕКО	ТЗНС	ЛГ
	Лекційні заняття	2	-	ПР 21 ФК 03	ПР 09 ПР 32	ФК 07 ПР 03
	Практичні роботи	2	-			
	Самостійна робота	6	9			

Опис теми
Поняття смарт-спеціалізацій. Цілі смарт-спеціалізацій. Очікувані результати від впровадження смарт-спеціалізацій. Інструменти для впровадження оперативних цілей і завдань у сфері досліджень та інновацій. Приклади вдалого застосування смарт-спеціалізацій для переходу регіону на засади сталого розвитку.

Тема 11. Індекс людського розвитку (ІЛР)

Опис теми для самостійного вивчення
Вибір і кількісне представлення основних вимір людського розвитку. Показники матеріального рівня життя. Методики розрахунку індексу людського розвитку. Схема розрахунку ІЛР. Індекс рівня освіченості, скорегованого реального ВВП, тривалості життя. Динаміка індексу людського розвитку в Україні.

Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи):

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0>

Методичні вказівки для виконання практичних робіт: <http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/>

Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: <http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/>

- Література**
1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012. 446 с.
  2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне,

	2010. 267с.
	3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.

ТЕМА 12. Особливості розробки планів заходів із реалізації стратегій сталого розвитку регіонів

Форми організації навчання	Вид робіт	Кількість годин		Програмні результати навчання:		
		денна ф.н.	заочна ф.н.	ЕКО	ТЗНС	ЛГ
	Лекційні заняття	2	0,5	ПР 04	ПР 09	ФК 07
	Практичні роботи	2	-	ПР 10	ПР 32	ПР 03
	Самостійна робота	6	9	ПР 21		

Опис теми	Процедура затвердження стратегії сталого розвитку регіону. Особливості розробки плану заходів із реалізації стратегії сталого розвитку регіону. Зміст планів заходів із реалізації стратегій розвитку регіону. Особливості визначення, відбору для реалізації програм заходів, проектів і завдань для реалізації стратегії сталого розвитку регіону.
-----------	--

Тема 12. Цілі та завдання освіти для сталого розвитку

Опис теми для самостійного вивчення	Цілі та завдання освіти для сталого розвитку. Основні документи створення програм освіти для сталого розвитку. Основні напрями для сталого розвитку. Основні учасники десятиріччя освіти для сталого розвитку.
-------------------------------------	--

Лінк теми на MOODLE (конспект лекцій та завдання до самостійної роботи): https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2364#section-0	
Методичні вказівки для виконання практичних робіт: http://ep3.nuwm.edu.ua/13222/	
Методичні вказівки для виконання самостійної роботи: http://ep3.nuwm.edu.ua/18658/	

Література	<ol style="list-style-type: none"> Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: підручник. Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012. 446 с. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Рівне, 2010. 267с. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку : навчальний посібник; за ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013, 230 с.
------------	---

Загальна кількість, відведена на вивчення курсу становить **120 годин**.

З них:

- **лекційні заняття:** денна форма навчання - **24 год.**, заочна форма навчання - **2 год.**;
- **практичні заняття:** денна форма навчання - **22 год.**, заочна форма навчання - **10 год.**;
- **самостійна робота:** денна форма навчання - **74 год.**, заочна форма навчання - **108 год.** Курсова робота – **24 год.** Розподіл годин самостійної роботи здобувачів ВО (денної / заочної форми навчання) передбачає:

вид самостійної роботи	годин на 1 годину аудиторних занять	всього годин самостійної роботи
опрацювання лекційного матеріалу	0,5 / 4,0	12,0 / 8,0
підготовка до практичних робіт	0,5 / 1,0	10,0 / 10,0

підготовка та складання,
екзаменів, контрольних робіт,
тестування
опрацювання окремих тем
програми, або їх частин, які не
викладаються на лекції
Разом

0,5/ 4,0

22,0 / 36,0

0,7-0,8 / 4,5

30,0 / 54,0

74,0 / 108,0

Методи оцінювання та структура оцінки

Успішна здача курсу передбачає опанування теоретичної та практичної частини, підтверджене звітом здобувача ВО про виконані види робіт, у тому числі самостійної роботи. Результати вчасно пройденого проміжного контрольного тестування (модуль 1, модуль 2) можуть бути зараховані в якості підсумкового контрольного тесту (екзамен). За бажанням здобувача ВО покращити підсумкові результати курсу, оцінки за модулі скасовуються і здобувач ВО складає екзамен, де має змогу отримати максимальну кількість балів рівну сумі балів за модулі.

Перелік критеріїв оцінювання та їх бальні значення:

№ з/п	вид навчальної діяльності	оціночні бали	сума балів
Поточна складова			
1	Вчасне виконання та захист практичних робіт від №1 до №12	5 балів за 1 роботу	12 x 5 = 60 балів
Модульна складова			
3	Вчасне виконання модульного контрольного завдання (звітування за теоретичний курс в т.ч. і самостійно опрацьованих тем, які не викладаються на лекціях)	20 балів за 1 модуль	20 x 2 = 40 балів
Всього за семестр:			100 балів
Підсумковий контроль (екзамен):		40 балів	40 балів
Курсова робота		100 балів	100 балів

Проміжні та підсумковий контроль проводяться на платформі Moodle через ННЦНО. Оцінка автоматично генерується в середовищі Moodle, фіксується викладачем в електронному журналі дисципліни і контролюється деканатом ННІАЗ.

Поточний модульний контроль №1 складається з 32 випадкових тестових завдань трьох рівнів складності: 1 рівень (обрати одну правильну відповідь серед приведених): 26 x 0,5 балів = 13 балів; 2 рівень (вибрати декілька правильних відповідей): 5 x 1,0 балів = 5 балів; 3 рівень (розв'язати задачу): 1 x 2,0 бала = 2 бала.

Поточний модульний контроль №2 складається з 32 випадкових тестових завдань трьох рівнів складності: 1 рівень (обрати одну правильну відповідь серед приведених): 26 x 0,5 балів = 13 балів; 2 рівень (вибрати декілька правильних відповідей): 5 x 1,0 балів = 5 балів; 3 рівень (розв'язати задачу): 1 x 2,0 бала = 2 бала.

Отримання додаткових балів (бонусів) поточної складової оцінки передбачено в наступних випадках:

- підготовка презентації, повідомлення (есе) на тему відповідно тематики курсу – 1 бал;
- виступ на науковій конференції, або публікація за результатами власних теоретичних або практичних розробок – 2 бала;
- участь у Всеукраїнській студентській Олімпіаді зі спеціальності «Екологія» або «Технології захисту навколишнього середовища» - 2 бала;
- участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт зі

спеціальності «Екологія» або «Технології захисту навколишнього середовища» - 3 бала.

Форми контролю в розрізі курсу передбачають: усне опитування, перевірку звітів виконання практичних та самостійної роботи; комп'ютерне тестування, презентації есе.

Поточне оцінювання та проведення контрольних заходів у межах курсу відбувається згідно нормативних документів НУВГП: Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти (нова редакція) <http://ep3.nuwm.edu.ua/15311/>; Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та роботу екзаменаційної комісії <http://ep3.nuwm.edu.ua/8545/>; Порядок ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>; Положення про навчально-науковий центр незалежного оцінювання Національного університету водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/4184/>; Наказ ректора НУВГП від 16.09.2019 № 00502 "Про введення в дію нової системи оцінювання навчальних досягнень студентів" <http://nuwm.edu.ua/strukturi-pidrozdzili/navch-nauk-tsentr-nezaleznoho-otsiniuvannia-znan/dokumenty/>; Порядок ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>

**Місце
навчальної
дисципліни в
освітній
траєкторії
здобувача вищої
освіти**

Вивченню дисципліни «Стратегія сталого розвитку» передую опанування дисциплін: «Розвитологія», «Менеджмент та економіка природокористування», «Системний аналіз якості навколишнього середовища».

Дисципліни, для вивчення яких обов'язкові знання даної дисципліни:

«Екологічна безпека регіону», «Організація та впровадження екологічно чистих виробництв», «Відновлювані джерела енергії».

**Поєднання
навчання та
досліджень**

Вивчення курсу «Стратегія сталого розвитку» передбачає елементи інтеграції навчальної і науково-дослідної роботи здобувачів ВО. Це відбувається в процесі роботи з пошуковими інтернет-системами та аналітичними звітами для отримання індивідуальних вихідних даних до виконання практичних робіт, а також у разі вибору теми випускової кваліфікаційної роботи, або включення до її змісту окремих розділів відповідно тематики курсу.

Здобувачі ВО можуть бути залучені до реалізації кафедральної наукової тематики, засобом виконання індивідуальних та колективних тем досліджень щодо стратегії сталого розвитку регіонів із подальшим представленням результатів на Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт, хакатонах, start-up конкурсах, наукових публікаціях, круглих столах та конференціях університетського, регіонального та всеукраїнського рівнів.

З вимогами участі та оформлення робіт можна ознайомитись на сторінці сектору наукової роботи здобувачів ВО НУВГП <http://nuwm.edu.ua/stud-science/dokumenty/>

Базова література:

1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: Підручник - Херсон: «ОЛДІ-ПЛЮС», 2012 – 446 с.
2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку – Рівне: 2010 – 267с.
3. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку: навчальний посібник [М.О. Клименко, В.М. Боголюбов, Л.В.

**Інформаційні
ресурси**

Клименко, О.А. Брежицька] / За ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013 – 230 с.

Допоміжна література:

1. Програма дій «Порядок денний на ХХІ століття» [Текст] / переклад з англійської: ВГО «Україна. Порядок денний на ХХІ століття». – К. : Інтелсфера, 2000. – 360 с.
2. Декларація та план виконання рішень Всесвітньої зустрічі на вищому рівні зі сталого розвитку (26 серпня – 4 вересня 2002 року, Йоганнесбург, Південна Африка) [Текст]. – Вид. друге. – К. : ПРООН/МПВСР, 2007. – 81 с.
3. Згуровський, М.З. Сталий розвиток у глобальному і регіональному вимірах: аналіз за даними 2005 р [Текст] / М.З. Згуровський. – К. : НТУ «КПІ», 2006. – 84 с.
4. Лук'яніхін, В.О. Екологічний менеджмент в системі управління збалансованим розвитком [Текст] : монографія / В.О. Лук'яніхін. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2002. – 314 с.
5. Масловська, Л.Ц. Сталий розвиток продуктивних сил регіонів: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / Л.Ц. Масловська. – К. : Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2003, –366 с. 13. Мельник, Л.Г. Тайны развития (не очень серьезная книга об очень серьезном) [Текст] / Л.Г. Мельник. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2005. – 378 с.
6. Напрями національної політики участі громад у місцевому сталому розвитку. Аналітичний документ, муніципальна програма врядування та сталого розвитку [Текст]. – К. : ПРООН, 2007. – 64 с.
7. Об'єднання сил та ресурсів задля сталого розвитку. Співпраця між муніципалітетами. Посібник для практиків [Текст]. – К. : ПРООН, 2007. – 52 с.

Електронні джерела:

1. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua/>
2. Державний комітет статистики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАВИЛА ТА ВИМОГИ (ПОЛІТИКА)*

Терміни здачі проміжних контрольних модулів та підсумковий контроль (екзамен) встановлені згідно Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти (нова редакція) <http://ep3.nuwm.edu.ua/15311/>

Перездача тестових завдань перевірки засвоєння теоретичного матеріалу здійснюється згідно з правилами ННЦНО <http://nuwm.edu.ua/strukturi-pidrozdili/navch-nauktsentr-nezalezhnogo-otsiniuvannia-znan/dokumenti> та Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>

Дедлайни та перескладання

У разі незгоди здобувача ВО з результатами оцінювання, в день здачі екзамену в деканат ННІАЗ подається апеляційна скарга, де аргументовано викладено суть питання. До скарги додається роздрукований варіант всіх відповідей цього здобувача ВО під час виконання спроби. Директор ННІ скликає апеляційну комісію щодо розгляду скарги на яку запрошується здобувач ВО та представник ННЦНО, згідно Порядку звернень здобувачів вищої освіти та інших осіб, які навчаються в Національному університеті водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/15467/>

Правила академічної доброчесності

Організація всіх видів навчальної діяльності в межах курсу проводиться згідно Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/4088/>

У випадках виявлення плагіату при виконанні завдання, здобувач не отримує бали і повинен виконати завдання повторно, згідно Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату в Національному університеті водного господарства та природокористування (нова редакція) <http://ep3.nuwm.edu.ua/10325/>

Здобувачі ВО повинні дотримуватися Кодексу честі студентів НУВГП <http://nuwm.edu.ua/strukturi-pidrozdzili/vyo/dokumenty>, а викладач Кодексу честі наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників Національного університету водного господарства та природокористування <http://nuwm.edu.ua/strukturi-pidrozdzili/zapobighannja-korupcii/dijalnistj>

Більше матеріалів щодо дотримання принципів академічної доброчесності:

- сайт Національного агентства забезпечення якості вищої освіти <https://naqa.gov.ua/>
- сторінка НУВГП “Якість освіти” <http://nuwm.edu.ua/sp>

У випадку пропуску здобувачем ВО заняття (лікарняні, мобільність, т. ін.) відпрацювати можна під час консультацій, де здобувач ВО отримує відповідне індивідуальне завдання і звітує про його виконання в узгоджені з викладачем терміни. Розклад консультацій доступний на сторінці кафедри екології, ТЗНС та ЛГ: <http://nuwm.edu.ua/nni-az/kaf-ecology>.

Вимоги до відвідування

Для роботи з інформаційними ресурсами та проведенні розрахункових завдань здобувачі ВО мають можливість використовувати на заняттях мобільні телефони та ноутбуки. При карантині заняття проводяться в дистанційній формі з використанням Google Meet за корпоративними профілями.

Неформальна та інформальна освіта

Здобувач ВО має можливість визнання (перезарахування) результатів навчання в розрізі тематики курсу, які він набув у неформальній та інформальній освіті, згідно Положення про неформальну та інформальну освіту в НУВГП <http://nuwm.edu.ua/strukturi-pidrozdzili/centr-neformalnoj-osviti/dokumenty>

ДОДАТКОВО

Правила отримання зворотної інформації про дисципліну*

Впродовж терміну вивчення курсу, здобувач ВО має право звертатися до викладача за додатковим поясненням лекційної теми, змісту практичних завдань, самостійної роботи усно (під час занять і консультацій), або письмово (корпоративною електронною поштою, через систему повідомлень Moodle). Відвідування консультацій є добровільним. У разі виконання здобувачем ВО науково-дослідної роботи з тематики курсу, за потреби можуть призначатись додаткові індивідуальні консультації у будь-якій зручній для здобувача ВО і викладача формі (аудиторна, онлайн, телефонний зв'язок).

Незалежне оцінювання якості викладання проводиться Відділом якості освіти НУВГП <http://nuwm.edu.ua/strukturi-pidrozdzili/vyo/proekti-dokumenty>

Оновлення*

Силабус переглядається викладачем кожного навчального року та оновлюється відповідно змін до законодавчих і нормативних документів у сфері стратегії сталого розвитку, а також актуальних світових і вітчизняних наукових розробок у сфері стратегії сталого розвитку.

Ідеї та рекомендації здобувачів ВО щодо наповнення навчальної дисципліни, оновлення окремих тем та оптимізації методів викладання отримуються шляхом опитування (усного та анкетування) здобувачів ВО щодо їх задоволеності освітнім рівнем курсу, в тому числі його практичної складової. Враховуються також пропозиції представників бізнесу та фахівців, залучених до викладання дисципліни.

Пропозиції стейкхолдерів розглядаються на засіданні кафедри екології, ТЗНС та ЛГ і Раді з якості ННІАЗ та в разі їх відповідності програмним результатам навчання за стандартом вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 10 – Природничі науки, спеціальності 101 – Екологія <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/101-ekologiya-magistr.pdf> враховуються при оновленні силабусу та викладанні дисципліни.

Навчання осіб з інвалідністю

Організація навчання людей з інвалідністю проводиться за дотриманням вимог нормативних документів НУВГП: <http://nuwm.edu.ua/sp/dlja-osib-z-invalidnistju>

Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання

Юрій Леонідович Ходаковський - магістр державної служби, юрист, координатор фокус-групи "Розвиток житлово-комунального господарства" з розробки проекту Стратегії розвитку міста Рівного Хомко Володимир Євгенович – український політик, Рівненський міський голова.

Інтернаціоналізація

Використані матеріали (силабуси аналогічних програм):
Germany's National Sustainable Development Strategy
<https://www.bundesregierung.de/breg-en/issues/sustainability/germany-s-national-sustainable-development-strategy-354566>
https://www.hs-pforzheim.de/fileadmin/user_upload/uploads_redakteur_wirtschaft/IS/P/Dokumente/ESR3105_Sustainable_Development_SS2016_Kurz.pdf
<http://www.bendickegan.com/pdf/SyllabusJan2004.pdf>
Міжнародні ресурси та програми, корисні при вивченні курсу:
<https://www.unenvironment.org/>
<http://www.eco-forum.org/>
http://www.europa.eu.int/comm/dgs/environment/index_en.htm
https://ec.europa.eu/food/safety/general_food_law_en

---

* пункти, які обов'язково потрібно заповнити

Лектор

М.О. Клименко, доктор с.-г.н. наук, професор